

Н. С. Ситнікова,
к. фіз. вих. і спорту,
доцент кафедри теоретичних основ фізичного
та адаптивного виховання, заст. директора з навчальної роботи
Ін-ту здоров'я, спорту і туризму Класичного приватного ун-ту

СУЧАСНИЙ СТАН ФІНАНСУВАННЯ ОЛІМПІЙСЬКОГО РУХУ В УКРАЇНІ

Проаналізовано основні джерела фінансування Олімпійського руху в Україні та розкрито економічні проблеми розвитку професійного спорту.

Ключові слова: органи державного управління, фінансова підтримка, Олімпійський рух, головні спортивні спонсори, джерела фінансування, бюджетні кошти, Національний олімпійський комітет.

Олімпійський рух є важливим чинником загальної культури. Виховання людей в дусі олімпійських цінностей сприяє впровадження культури здорового способу життя, залученню всіх верст населення до активних занять фізичною культурою та спортом, що, в свою чергу, забезпечує покращення здоров'я нації, її духовне збагачення, прищеплює почуття патріотизму та гордості за свою країну.

Розвиток Олімпійського руху в Україні відповідає умовам часу та інтересам держави і є невід'ємною частиною руху за здоровий спосіб життя. Але, на жаль, за два останніх десятиліття престиж спорту знизився, діти та молодь не прагнуть бути фізично здоровими і сильними, що негативно позначилось на здоров'ї молодого покоління. За статистикою лише 6 % дітей, які навчаються у загальноосвітніх школах, можна вважати здоровими. Рівень здоров'я населення знизився до таких низьких позначок, що це стає питанням національної безпеки країни [1; 3].

Тому в Україні потрібен новий підхід до розвитку Олімпійського руху. Треба відновити здоровий спосіб життя, сформувати у молоді моду на спорт. Це потрібно робити і через соціальну рекламу, і через популяризацію олімпійських і не олімпійських видів спорту, і через підвищення престижу спорту вищих досягнень, і через досвід інших країн.

Економічне середовище, в якому розвивається Олімпійський рух у країні, на сьогоднішній день зазнає істотних змін. Формуються економічні системи ринкового типу, які орієнтуються на максимальне задоволення запитів споживачів. Розширюється сфера послуг, до якої належить і спорт. У таких умовах Національний олімпійський комітет (НОК) зіткнувся з серйозними фінансовими труднощами. Високими стали витрати і на підготовку збірних команд до Олімпійських ігор. Зрозуміло, що без фінансової підтримки підняти рівень Олімпійського руху в Україні дуже важко [2].

Вивчення питання сучасного стану фінансування Олімпійського руху в Україні ведеться досить інтенсивно, однак, незважаючи на широке коло досліджень і значну кількість наукової літератури, проблеми державного фінансування підготовки та участі наших спортсменів в Олімпійських іграх розроблено недостатньо, що і визначило вибір теми дослідження.

Мета статті – проаналізувати сучасний стан фінансування Олімпійського руху в Україні та показати його вплив на розвиток професійного спорту в державі.

Розвиток Олімпійського руху в Україні тісно пов'язаний з питанням фінансування. Підготовка спортсменів до міжнародних змагань, поліпшення матеріально-технічної бази, розвиток інфраструктури, науково-методичне забезпечення, розвиток спортивних послуг у країні на основі посилення різноманітності сервісної діяльності безпосередньо залежать від багатоканальності фінансових джерел [6].

Формування фінансових ресурсів Олімпійського руху в Україні здійснюється з різних джерел, які поділяються на дві основні групи – бюджетні та позабюджетні. До джерел першої групи належать витрати державного бюджету України, а також кошти регіональних і місцевих бюджетів. Помилково вважати, що перехід до ринку автоматично призводить до самоокупності або самофінансування спорту в країні. Держава,

використовуючи податкові пільги, пряме або непряме фінансування, дотації під конкретні програми віддає частину бюджетних коштів на підтримку та розвиток Олімпійського руху з регіональних та місцевих бюджетів [5; 7].

На підготовку і участь збірних команд України в Олімпійських іграх кошти виділяються з держбюджету. Авансування здійснюється через Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України. Грошову допомогу спортсменам і тренерам надає і Національний олімпійський комітет України.

У 2005 р. в Україні була розроблена та прийнята загальнодержавна цільова соціальна «Програма розвитку національного олімпійського руху на 2005 – 2010 роки», яка об'єднала всіх суб'єктів Олімпійського руху навколо однієї мети – процвітання вітчизняного олімпізму. Одним із розділів цієї програми було визначено вирішення проблеми фінансування Олімпійського руху в державі. Основне навантаження на виконання Програми покладалось на Національний олімпійський комітет України, який згідно зі ст. 35 Закону України «Про фізичну культуру і спорт» координує Олімпійський рух в Україні і має виключне право представляти Україну на Олімпійських іграх, в Міжнародному олімпійському комітеті, міжнародних олімпійських організаціях. У програмі передбачалось фінансування Олімпійського руху за рахунок коштів державних та місцевих бюджетів, залучених коштів НОК України та його місцевих осередків й інших джерел [10].

Починаючи з 2007 р., державне фінансування спорту в Україні стало стабільним і НОК вперше отримав державне фінансування, яке щороку дозволяло реалізовувати велику кількість програм. За чотири останніх роки воно склало понад 82 млн грн (рисунок).

Ці кошти вивели Олімпійський рух на новий значно вищий рівень розвитку. До того ж НОК наращував темпи та збільшував суму цієї допомоги. І якщо у 2007 р. бюджет підтримки федерацій склав понад 3 млн

грн, то 2008 р. він нараховував вже 4 млн, у 2009 р. – понад 4,5 млн, а у 2010 р. ця сума підтримки піднялась забільш 6 мільйонів гривень. За цю програму Національним олімпійським комітетом виділено понад 18,5 млн грн [11].

Протягом цього періоду НОК підтримував роботу федерацій з підвищення кваліфікації фахівців шляхом їхньої участі в міжнародних форумах та різноманітних семінарах і тренінгах на території України та за кордоном з підготовки до Олімпійських ігор на суму близько 3 млн грн. За це чотиріччя було виплачено понад 4,5 млн грн на стипендії Національного олімпійського комітету. Загалом, незважаючи на економічну кризу та її непрості наслідки, на підготовку спортсменів збірних команд до Олімпійських ігор та матеріально-технічне обладнання НОК було виділено понад 51 млн грн, а на підтримку Олімпійського руху в регіональних відділеннях НОК – близько 6 млн грн [9; 11]

На етапі підготовки для участі в міжнародних змаганнях певні кошти можуть надаватися і спонсорами. Залучення додаткових фінансових ресурсів різних фірм, компаній як спонсорів є необхідною умовою успішного функціонування Олімпійського руху в країні.

Рисунок. Матеріальна та фінансова допомога федераціям України з Олімпійських видів спорту, надана НОК України у 2007 – 2010 рр.

Згідно із Законом України «Про Фізичну культуру і спорт» (ч. 3 ст. 28 із змінами, внесеними згідно із Законом України від 18.06.1099 р.), позабюджетні джерела фінансування Олімпійського руху в державі включають у себе: дохід від продажу квитків на проведені змагання; продаж прав на теле- радіотрансляцію змагань; рекламно-спонсорську діяльність; ліцензійну діяльність, тобто продаж товарів з емблемою або символікою спорткомітету: видавничу діяльність (випуск власних журналів, газет, бюлетенів, прес-релізів та їх продаж); здачу в оренду спортивних споруд, що знаходяться на балансі спорткомітетів; відрахування доходів від проведених лотерей; іншу комерційну діяльність, яка не суперечить законодавству [7].

Крім того, рекламна діяльність спортивних організацій стимулює приплив додаткових фінансових коштів до їх бюджету.

Використання такого виду фінансування як спонсорство, що базується на ринкових принципах еквівалентності, закони попиту і пропозиції та являє собою, по суті, взаємовигідне співробітництво між спонсором і спонсорованим для досягнення певної мети доцільно в сучасних умовах для розширення фінансових ресурсів сфери Олімпійського руху [7; 9].

У спорті спонсорство розглядається як комплексний інструмент діяльності в ринкових умовах: вид підтримки різних сфер суспільного життя; вид матеріальної підтримки Олімпійського руху, який передбачає зустрічну послугу, що відрізняє спонсорство від інших видів підтримки; складова маркетингової комунікації; вид інноваційної діяльності, що супроводжується суттєвими економічними перевагами з боку держави; інструмент реалізації філософії бізнесу [8].

НОК України дуже активно розвиває маркетингову політику, залучаючи надійних спонсорів. Спорт у країні завжди приваблював і буде привертати увагу бізнесу та встановлювати ділові контакти з представниками Олімпійського руху. З цього боку учасники Олімпійського руху прагнуть

отримати вигоду від співпраці із спонсорськими компаніями. Завдяки спонсорській підтримці в Україні таких великих спонсорських компаній, як «МТС», «Кока-кола», «Самсунг Електронікс», «Боско спорт», «Укресімбанк», «Оріфлейм», збільшуються фінансові ресурси учасників Олімпійського руху в країні, спонсори надають для участі в Олімпійських іграх необхідну продукцію, послуги, технології, спонсорські команди підтримують спортсменів у підготовки та участі на головних стартах країни [7].

Тільки у 2007 – 2010 рр. завдяки успішній реалізації маркетингової програми, яку розробив НОК України, на розвиток Олімпійського руху в країні було залучено від спонсорів та партнерів понад 90 млн грн [11].

Одним із вагомих та безперечних досягнень за останні чотири роки можна вважати участь НОК у маркетингових програмах Міжнародного олімпійського комітету. Якщо до 2006 р. НОК України отримував за програмою ТОП-спонсорів МОК фінансову допомогу на чотири роки розміром у 20 тис. дол., то на 2010 р. ця сума становила 800 тис. дол. на той же період, що в 40 разів більше [11].

Перед країною стоять нові фінансові завдання. Не за горами літні Олімпійські ігри в Лондоні, де наші спортсмени повинні показати найкращі результати і ще раз довести, що Україна була і буде розвиненою спортивною країною з міцною інфраструктурою. Треба намітити основні шляхи становлення системи підготовки спортсменів до головних стартів чотириріччя.

Отже, в останні роки фінансуванні Олімпійського руху в цілому збільшилось, але воно не забезпечує достатньою мірою потреби спорту вищих досягнень і не вирішує тих проблем, які існують сьогодні в країні. Дитячо-юнацькі спортивні школи як закривались, так і закриваються, не вистачає необхідного інвентарю для спортивних тренувань, продовжується

відтік спортсменів за кордон. Відкриваються спортивні центри, будуються нові басейни, але їх відвідування стало недоступним для великої кількості людей у силу високої вартості послуг. Держава в цій сфері практично втратила свою організуючу роль, оскільки не здійснює фінансування роботи спортивних секцій і проведення фізкультурно-спортивних заходів у цілому по Україні.

Подальший розвиток Олімпійського руху в країні в сучасних умовах неможливий без удосконалення формування та використання фінансових ресурсів цієї сфери, що включає розробку і реалізацію програми розвитку багатоканальної системи фінансування галузі, різноманітність і альтернативність джерел утворення фінансових ресурсів фізкультурно-спортивних організацій, що розширює можливість залучення додаткових грошових коштів [7].

На період 2011 – 2014 рр. з метою розвитку, зміцнення та захисту Олімпійського руху в країні розроблено та прийнято «Програму розвитку Олімпійського руху в Україні на період 2011 – 2014 років», в якій одним із перших завдань є фінансування Олімпійського руху. На цей період за рахунок державного бюджету передбачається до 20 млн грн щороку на пропаганду Олімпійського руху через засоби масової інформації, впровадження олімпійської освіти, планується створення нових центрів спортивної підготовки та їх фінансове, матеріально-технічне й організаційне забезпечення. При цьому на реалізацію Програми також передається фінансування за рахунок коштів місцевих бюджетів, залучених коштів Національного комітету України та його місцевих осередків і спонсорів [10].

Аналіз сучасного стану фінансування Олімпійського руху засвідчує, що в Україні відбулися серйозні зміни в цій сфері. Державне фінансування спорту стало стабільним. Віділяються кошти на підвищення кваліфікації фахівців, спортсмени стали отримувати степендії. Змінився рівень підготовки збірних команд на Олімпійські ігри та вдосконалюється матеріально-технічна база, що позначилося і на спортивних результатах. Україна на сьогоднішній

день займає шосту сходинку серед найсильніших команд у світі за час проведення Олімпійських ігор сучасності. Залучаються додаткові фінансові ресурси від різних фірм, компаній, що виступають спонсорами. Отримала розвиток нова комерційна система спонсорської підтримки.

В останні роки фінансування Олімпійського руху заголом збільшелось, але воно не забезпечує достатньою мірою потреби спорту вищих досягнень та не вирішує тих проблем, які з'явилися сьогодні в країні: недосконала нормативно-правова база для розвитку професійного спорту; недостатній розвиток інфраструктури (спортивні споруди та тренувальні бази) для професійного, дитячого та оздоровчого спорту; низький купівельний попит індивідуальних споживачів індустрії спорту (глядачів і вболівальників) на спортивні продукти, що призводить до переливу капіталів в інші, більш привабливі галузі економіки і багато ін. Тільки системно вирішивши ці проблеми, можна буде говорити про те, що в Україні дійсно створено всі необхідні умови для ефективного партнерської взаємодії держави і підприємницьких структур в індустрії спорту.

Для вирішення всіх проблем в країні розробляються програми, в яких планується комплекс заходів з розвитку багатоканальної системи фінансування Олімпійського руху на Україну, які включати в себе: розробку заходів з фінансової підтримки спорту на основі диференційованого підходу спорту; максимальне використання державної підтримки приватних вкладень у спорт, включаючи спонсорство; матеріальне стимулювання спортсменів на різних змаганнях та ін.

З метою забезпечення цих заходів органам державної влади, НОК України необхідно домагатися випереджальних темпів фінансування Олімпійського руху з бюджетних і позабюджетних джерел, а також суттєвої активізації спортивної фінансової політики на всіх рівнях управління.

Список використаних джерел

1. *Волошин А. П.* На Олімпійській хвилі / А. П. Волошин. – К. : МП «Леся», 2008. – 448 с.

2. Драга В. В. Перша російська Олімпіада в Києві / В. В. Драга // Олімпійська арена. – 2003. – № 4. – С. 22–25.
3. Енциклопедія олімпійського спорту України / П. М. Азарченков, В. В. Аксютін, Ж. А. Белокопитова [и др.] ; под. общ. ред. В. Н. Платонова. – К. : Олимп. л-ра, 2005. – С. 13–154.
4. Кулик В. В. Олімпійський у серцях вогонь. Історія виникнення та становлення НОК України / В. В. Кулик. – К. : МП «Леся», 2008. – 308 с.
5. НОК іде до людей. Нотатки з генеральної асамблеї Національного олімпійського комітету України // Олімпійська арена. – 2010. – № 9. – С. 6–15.
6. Олимпийский спорт : в 2 т. / В. Н. Платонов, М. М. Булатова, С. Н. Бубка [и др.] ; под. общ. ред. В. Н. Платонова. – К. : Олимп. л-ра, 2009. – Т. 1. – 736 с.
7. Олимпийский спор : в 2 т. / В. Н. Платонов, М. М. Булатова, С. Н. Бубка [и др.] ; под. общ. ред. В. Н. Платонова. – К. : Олимп. л-ра, 2009. – Т. 2. – 696 с.
8. Олімпійські осередки України / за ред. А. В. Домашенко. – К. : НОК, 2006. – 113 с.
9. Олімпійська мрія 2022. // Олімпійська арена. – 2010. – № 10-11. – С. 40–44.
10. Програма розвитку Олімпійського руху в Україні на період 2011 – 2014 років // Олімпійська арена. – 2010. – № 9. – С.27–30.
11. Бубка С. Завжди рухатись вперед / С. Бубка // Олімпійська арена. – 2010. – № 10-11. – С. 18–22.

Sitnikova N. S. Modern being of financing of Olympic motion in Ukraine.

The basic sources of financing of Olympic motion are analysed in Ukraine and the economic problems of development of professional sport are exposed.

Key words: organs of state administration, sponsorship, Olympic motion, main sporting sponsors, sources of financing, budgetary facilities, National olympic Committee.

Ситникова Н. С. Современное состояние финансирования Олимпийского движения на Украине.

Проанализированы основные источники финансирования Олимпийского движения в Украине и раскрыты экономические проблемы развития профессионального спорта.

Ключевые слова: органы государственного управления, финансовая поддержка, Олимпийское движение, главные спортивные спонсоры, источники финансирования, бюджетные средства, Национальный олимпийский Комитет.